

Motion till riksdagen 2007/08:U5

av **Karla López m.fl. (mp)**
med anledning av prop. 2007/08:14

Svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten att vara och uppfattas som neutral aktör.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka biståndsanslagen till Tchad och Centralafrikanska republiken så att de ligger i proportion till våra militära insatser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resolution 1325.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det fredsframtvingande mandatet.

Inledning

I regeringens proposition 2007/08:14 föreslår regeringen att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 450 personer till förfogande för deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken (CAR) under högst sex månader.

Miljöpartiet ställer sig positivt till detta. Vi anser att situationen i regionen med Darfurkonflikten är så pass akut att det tyvärr krävs militära medel för att skapa fred och säkerhet så att återuppbyggnadsprocessen kan börja. Beslutet att skicka trupp till regionen är inte helt problemfritt. Det finns betydande risker med denna operation som inte får negligeras.

Fel! Okänt namn

Globalpolitisk het zon

När vi skickar svensk trupp till Tchad och Centralafrikanska republiken ska vi vara medvetna om att det är en globalpolitiskt mycket het zon som vi kommer till. Tchad har betydande oljefyndigheter som hittills till största delen är oexploaterade. Eftersom Tchad är en före detta fransk koloni sökte landet länge fransk hjälp för att kunna bygga upp en infrastruktur för att kunna borra efter olja. Men fransmännen fick under 1990-talet se sig brädade av amerikanska företag som började etablera sig i landet.

Under 2006 anklagade USA den korruptionsbelastade tchadiska regimen för att inte följa ingångna överenskommelser om att låta landets oljevinster komma folket till del, och Världsbanken hotade samtidigt att strypa de tidigare utlovade lånen. Efter hot om att slänga ut de amerikanska oljebolagen fick Världsbanken och USA backa, och man nådde en ny överenskommelse med regimen i Tchad om att huvuddelen av oljeinkomsterna skulle gå till fattigdomsbekämpning och till hälsovårdsprogram – inte till maktelitens fickor.

Oljepengarna har bl.a. gått till att stödja olika gerillor som bekämpar den sudanesiska regimen. Sudan har å sin sida beväpnat den tchadiska gerillarörelsen Gemensam front för förändring (FUC – Front Uni pour le Changement) med vapen från Kina, samma gerilla som förra året hotade att störta den tchadiska regimen. Sedan dess har dock en uppgörelse slutits mellan regeringen och delar av oppositionen. Enligt nyhetsbyrån Reuters den 25 oktober 2007 slöts ett fredsfördrag med fyra Sudanstödta rebellgrupper. Så det finns tecken på en politisk stabilisering.

I grannlandet Sudan dominerar Kina som det land som investerar mest inom landets olje- och gruvsektorer när amerikanska och europeiska företag av etiska skäl tvingas dra sig ur sina investeringar där. Kina konkurrerar nu med USA och Europa på hela den afrikanska kontinenten om energitillgångar och råvaror till industrin. Kina ställer, till skillnad från västvärlden, inga krav på demokrati eller mänskliga rättigheter för att göra affärer med länderna i Afrika. Kampen om energiresurserna hårdnar i regionen.

Detta har nu den tchadiska regimen upptäckt, och de har insett att det går att spela ut de två stora ekonomiska stormakterna, USA och Kina, mot varandra när de tävlar om kontrollen över de viktiga energiresurserna.

I augusti 2006 överraskade Tchad omvärlden när landet erkände Kina som stat i stället för Taiwan. Med detta öppnades förbättrade politiska och ekonomiska möjligheter för regimen i Tchad, enligt SR:s Ekoredaktion. Samtidigt förklarade Tchads president Debý att landet borde ha en större ägandeandel i oljebolaget och att det nuvarande konsortiet, i huvudsak ägt av ett amerikanskt bolag, betalade för lite skatt. Hot om nationalisering av oljeindustrin har uttalats. Kanske mest för att försöka få en så bra uppgörelse som möjligt med det amerikanska oljekonsortiet. Men hotet kvarstår, och för regimen i N'Djamena finns alltid möjligheten att ersätta amerikanska oljebolag med kinesiska om de västliga kraven på demokrati och fattigdomsbekämpning blir för stora. Risk finns att kampen om naturresurserna skapar nya konflikter.

Vikten av att vara en neutral part

När FN den 25 september 2007 genom antagandet av resolution 1778 (2007) fattade beslut om att skicka trupper till regionen för att förhindra fortsatt folk mord i Darfur och bistå de ca 500 000 Darfurflyktingar och internflyktingar som finns i Tchad och i Centralafrikanska republiken kommer den internationella militära närvaron att innebära att kampen om energitillgångarna nu kommer att ta fart i en del av världen som tidigare varit för osäker för oljebolagen att utvinna olja från. Sverige får under inga omständigheter bli en del av en europeisk nykolonial expeditjonskår för att säkra naturresurser för multinationella företag. Sverige får enbart bidra till att främja fred, säkerhet, utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna i regionen.

Frankrike har som den forna kolonialmakten en lång historia i regionen. Den forna europeiska kolonialmakten har flera gånger agerat stöd till den nuvarande regimen i Tchad, senast 2006 när en Sudanstött gerillagrupp hotade huvudstaden N'Djamena. Den nuvarande regeringen, under president Debýs ledning, bär ett stort ansvar för att läget är så illa i landet. Organisationen Transparency International, som varje år klassar alla länder utifrån ett korruptionsindex, listar Tchad som ett av världens mest korrumpierade länder.

Därför är det extra viktigt att EU-styrkan under inga omständigheter får uppfattas som partsaktör i denna konflikt. Risken är annars stor att styrkan kommer i konflikt med någon av de många olika rebellstyrkor som finns i regionen. Denna operation är ovanligt riskfylld eftersom Tchads regering aldrig egentligen har haft kontroll över säkerheten i landets östra delar, där det ofta förekommer etniska oroligheter. Enligt International Crisis Group finns det ingen tydlig fred för EU-styrkan att upprätthålla där. Risken är även stor att den EU-styrka som den svenska insatsstyrkan kommer att ingå i, som till hälften kommer att bestå av franska trupper, kan komma att få sin neutralitet ifrågasatt på grund av Frankrikes historia som kolonialmakt i regionen. Det är därför av extra vikt för att bringa fred och stabilitet i området att vi är och uppfattas som neutrala aktörer som är måna om den lokala befolkningens väl och ingjuta förtroende bland alla de inblandade parterna.

Utvecklingssamarbete

Vi vill ändå påpeka vikten av att militära insatser inte får ses som Sveriges största bidrag i området, utan vi anser att tonvikten bör ligga på utvecklingssamarbete. Vi ser att i år kommer det att satsas mer pengar på militära medel i området än på bistånd, vilket vi anser är olyckligt. I konflikthärdar generellt sett är behovet av biståndshjälp större än behovet av militär hjälp. Det är inte för att förringa den militära hjälpen, men de facto är det så att i den akuta situation som t.ex. Tchad och CAR genomlever är det de mest basala behoven för befolkningen och för flyktingarna som är viktigast att tillgodose.

Fel! Okänt namn på

Det kan i ett inledningsskede vara befogat att satsa på militära medel för att säkra freden, men vi i Miljöpartiet vill att medel så fort det är möjligt förs över från militärt till civilt bistånd. Vi ser gärna att man redan under 2008 ökar biståndet. Vi vill också fortsättningsvis ge stöd till FN:s verksamheter som bedrivs i Tchad och CAR via FAO, Unicef, UNHCR, m.fl., samt Rödakorskommittén och Läkare Utan Gränser (MSF, Médecins sans frontières). Det är uppenbart att bistånd i längden är den mest effektiva fredsskapande insatsen. Många konflikter runt om i världen har sin grund i brist på resurser och det verkar även så vara fallet i denna konflikt.

Jämställdhet

Miljöpartiet vill också påpeka vikten av att även i denna operation aktivt jobba med FN:s säkerhetsråds resolution 1325, om kvinnor, fred och säkerhet. Sverige har som ett av få länder tagit fram en handlingsplan för att genomföra resolutionen. Det är bra. Men varken EU som organ, eller majoriteten av dess medlemsländer, har någon väl formulerad plan för att stärka kvinnors deltagande i fredsprocesser, eller öka skyddet för kvinnor utsatta i konflikter.

Därför bör Sverige lyfta frågan till toppnivå inom EU. Det är inte acceptabelt att det arbete som läggs ned inom Försvarsmakten och av andra som arbetar i fredsbevarande insatser inte får tillräcklig kraft eftersom andra medlemsländer inte tycker att kvinnors deltagande är viktigt.

Vi uppmanar därför den svenska regeringen att aktivt arbeta för att 1325 implementeras i alla EU-missioner, oavsett vilken medlemsstat som har huvudansvaret. Vi hoppas också att regeringen lyfter fram denna fråga under Sveriges ordförandeskap, hösten 2009.

Vi vet av erfarenhet att utan en plan för att möta kvinnor i konfliktområdet riskerar missionen att misslyckas. Det är grundläggande att lokalbefolkningen får berätta för internationella fredsarbetare om hot och hotbilder, så att skyddet för dem utformas i enlighet med en realistisk bild av situationen. Kvinnor måste vara med och utforma sin egen säkerhet. Självklart måste både män och kvinnor höras, men fortfarande i dag blir kvinnor sällan tillfrågade.

Säkerhet och fredsfrämjande

I propositionen framgår det också att trupperna kommer att vara av fredsframtvängande natur, med andra ord att EU-styrkan får använda alla nödvändiga medel för att fullgöra sina uppgifter, inklusive användning av våld som går utöver självförsvar. I det här fallet anser vi tyvärr att det är nödvändigt just nu på grund av det läge området befinner sig i. Dock vill vi ändå betona vikten av att hantera detta mandat med stor varsamhet då det lätt oavsiktligt kan missbrukas.

Fel! Okänt namn på

En fredsframtvingande trupp bör övergå i fredsbevarande så fort situationen tillåter det. Genom ett varsamt agerande bidrar vi till att konflikter inte sprider sig ytterligare till resten av regionen. Det är också av vikt att en bred fredsprocess inleds i regionen under FN:s överinseende, och där samtliga aktörer i konflikten deltar.

Stockholm den 1 november 2007

Karla López (mp)

Peter Rådberg (mp)

Max Andersson (mp)

Bodil Ceballos (mp)